

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en
Dierenwelzijn

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/Inv

Datum 29 juni 2020
Betreft Beantwoording vragen over juridische mogelijkheden ruimen besmette
bedrijven

Ons kenmerk
DGA-DAD / 20166350

Uw kenmerk
2020Z09772

Geachte Voorzitter,

Bij deze stuur ik uw Kamer antwoorden op de vragen van lid Futselaar (SP) over
juridische mogelijkheden voor het ruimen van besmette bedrijven.

Carola Schouten
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

2020Z09772

1

Ziet u momenteel juridische obstakels om over te gaan tot ruiming van de nertsbedrijven, waar dieren kampen met verschijnselen van COVID-19 en, zo ja, welke zijn dit?

Antwoord

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselveiligheid beschikt over de bevoegdheid om tot ruiming van zieke of verdachte nertsen over te gaan (artikel 22, eerste lid, onderdeel f, van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (Gwwd)). Op 20 mei jl. is de Regeling maatregelen Sars-CoV-2 bij nertsen in werking getreden.¹ In deze regeling is op grond van artikel 15, eerste lid, van de (Gwwd) SARS-CoV-2 aangewezen als besmettelijke dierziekte bij nertsen. Met betrekking tot aangewezen besmettelijke dierziekten heeft de Minister van LNV de bevoegdheid om diverse bestrijdingsmaatregelen te treffen (artikel 22, eerste lid, van de Gwwd). Overigens is inmiddels de Regeling maatregelen Sars-CoV-2 bij nertsen gewijzigd door de Regeling van 3 juni 2020 tot wijziging van de Regeling maatregelen Sars-CoV-2 bij nertsen. In die laatste regeling is de grondslag voor de aanwijzing van de Sars-CoV-2 bij nertsen gewijzigd naar artikel 15, eerste lid in samenhang met het tweede lid, onderdelen a en c, van Gwwd, omdat de aanwijzing inmiddels strekt ter bescherming van niet alleen de diergezondheid, maar ook de volksgezondheid.

2

Kunt u de kamer een volledig overzicht verschaffen van de procedurele instrumenten en beleidsregels waarover u als minister samen met uw ambtscollega's beschikt om over te kunnen gaan tot ruiming van besmette bedrijven in het geval van dierziekten en zoönosen?

Antwoord

Beleidsoverwegingen en instrumenten staan opgenomen in de draaiboeken voor de bestrijding van dierziekten en zoönosen. Ook de zoönosestructuur is beschreven. Een volledig overzicht van draaiboeken voor dierziekten en zoönosen met de specifieke beleidsoverwegingen is te raadplegen via <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/dierziekten/bestrijding-dierziekten/beleidsdraaiboeken-dierziekten>.

3

Kunt u bevestigen of het klopt dat er binnen de Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's (Regeling preventie) bepalingen ontbreken die met betrekking tot nertsen voorzien in de bestrijding van nieuwe en daarmee onbekende dierziekten en zoönosen en, zo ja, in hoeverre is hier met het oog op COVID-19 en eventuele toekomstige nieuwe dierziekten en zoönosen sprake van een wettelijk hiaat?

Antwoord

¹ Te raadplegen via <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-landbouw-natuur-en-voedselkwaliteit/documenten/regelingen/2020/05/20/regeling-aanwijzing-cov-2-als-besmettelijke-dierziekte>.

Ik verwijs hiervoor naar het antwoord op vraag 1. Daarbij merk ik op dat een dierziekte alleen kan worden aangewezen in het belang van de bescherming van volksgezondheid als de ziekte naar het oordeel van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een ernstig gevaar voor de volksgezondheid oplevert (artikel 15, tweede lid, onderdeel c, van de Gwwd). Dat gevaar moet dus wel vaststaan. Uit het OMT-Z-advies van 3 juni 2020 volgt dat dit gevaar bij besmette bedrijven bestaat, reden waarom SARS-CoV-2 inmiddels ook is aangewezen in het belang van de volksgezondheid.

4

Welke wettelijke bepalingen bieden u de mogelijkheid om te besluiten tot ruiming van dieren, waarvan redelijke vermoedens aanwezig zijn dat ze een ziekte hebben die een risico vormt voor de volksgezondheid, maar waarvan dit nog niet definitief is vastgesteld?

Antwoord

Op grond van artikel 22, eerste lid, onderdeel f, van de Gwwd is de minister van Landbouw, Natuur en Voedselveiligheid bevoegd tot het doden van zieke en verdachte dieren. Een dier is ziek als het is aangetast door een besmettelijke ziekte (artikel 1 van de GWWD); een dier wordt als verdacht aangemerkt als de minister van LNV redenen heeft om aan te nemen dat een dier in de gelegenheid is geweest om te worden besmet, en de diersoort voor de betreffende besmettelijke dierziekte vatbaar is (artikel 2, onderdeel c, van het Besluit verdachte dieren).

5

Deelt u de mening dat het omslachtig is dat de bevoegdheid tot het nemen van preventieve ruimingsmaatregelen in het kader van de volksgezondheid is gescheiden tussen de ministeries van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)?

Antwoord

Die mening deel ik niet. De zoönosestructuur is zodanig ingericht dat er in gezamenlijkheid en in goed overleg kan worden opgetreden. In deze structuur coördineert het ministerie van VWS in nauwe samenwerking met het ministerie van LNV, het RIVM, lokale bestuurders en GGD'en de beleids- en besluitvorming. De zoönosestructuur adviseert de ministers van VWS en LNV. De beide ministers besluiten vervolgens in goed onderling overleg en behouden daarbij hun eigen beleidsverantwoordelijkheid, waarbij in alle gevallen de volksgezondheid voorop staat.

6

Hoe verhoudt de in vraag 3 genoemde regeling met betrekking tot nertsen zich tot de Wet dieren, waar in artikel 5.10 is opgenomen dat een minister maatregelen kan treffen tot het verplicht laten doden van dieren indien dit nodig wordt geacht ter voorkoming van een ernstig gevaar voor mens of dier?

Antwoord

De Regeling preventie bevat nadere regels met betrekking tot dierziekten die op grond van artikel 15 van de Gwwd zijn aangewezen als besmettelijke dierziekten.

De Gwwd is op dit moment het wettelijk kader voor de regels en maatregelen ter preventie en bestrijding van besmettelijke dierziekten en wordt dus toegepast. Dit verandert met ingang van 21 april 2021. Vanaf die datum is de nieuwe Europese diergezondheidsverordening (Animal Health Law) van toepassing. Op dat moment worden zowel de Gwwd als de Regeling preventie ingetrokken en zal de materiele regelgeving ten behoeve van diergezondheid in de Wet dieren in werking treden.

Artikel 5.10 van de Wet dieren biedt een algemene bevoegdheid om ten aanzien van dieren en dierlijke producten bestuurlijke maatregelen te treffen. Deze bepaling is op dit moment, zolang de Gwwd nog van toepassing is voor de diergezondheidsregelgeving, van belang met het oog op de regels in het belang van dierenwelzijn, de regels over het fokken van dieren en over dierlijke producten.

7

Hoe verhoudt de in vraag 3 genoemde regeling zich tot de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren, waar in artikel 22 is opgenomen dat de minister maatregelen kan treffen tot doding van zieke en verdachte dieren?

Antwoord

Artikel 22 van de Gwwd geeft een limitatieve opsomming van de maatregelen die de Minister van LNV kan nemen ter bestrijding van aangewezen besmettelijke dierziekten. In de Regeling preventie zijn de betreffende dierziekten aangewezen.

8

Deelt u de mening dat er in het geval van de besmette nertsenhouderijen sprake is van ernstig gevaar voor zowel mens als dier, nu is gebleken dat veel nertsen met het SARS-CoV-2 virus zijn besmet en tevens is gebleken dat de dieren het virus hoogstwaarschijnlijk ook overdragen op mensen?

Antwoord

Ik deel deze mening, zij het dat ik nogmaals wil aangeven dat de drijvende kracht in de humane epidemie tot heden mens-mens besmetting is. Het OMT-Z geeft aan dat het risico bestaat dat SARS-CoV-2 langdurig blijft circuleren op besmette nertsenbedrijven en dat er diverse onzekere factoren zijn. Op het moment dat de humane epidemie en de kans op mens-mens besmettingen afneemt, kan een nerts-mens besmetting zorgen voor een verhogen van de incidentie van SARS-CoV-2 bij mensen. Dat willen mijn collega van VWS en ik voorkomen. Ik verwijs hiervoor verder naar onze reactie in de brief aan uw Kamer van 3 juni 2020 (Kamerstuk 28 286, nr. 1101).

9

Kunt u zich voorstellen dat omwonenden en lokale en regionale bestuurders, met name in regio's die hard zijn getroffen door COVID-19 en eerder de Q-koorts, bezorgd zijn over de mogelijke besmettingsrisico's van nertsenhouderijen?

Antwoord

Ja dat kan ik mij voorstellen. Zoals ook in onze brief van 3 juni jl. is aangegeven begrijpen we goed dat er onrust is ontstaan in de gemeentes met besmette bedrijven. Daarom zetten we in op maximale transparantie in onze communicatie

met het lokale en regionale bestuur. We blijven uiteraard ook de individuele gemeentes actief betrekken en informeren over elke stap in het proces dat volgt op ons besluit tot ruimen. We hebben met regionale bestuurders geregeld overleg hierover.

We begrijpen ook dat het besluit tot ruiming van besmette bedrijven een moeilijke boodschap is voor de betrokken nertsenhouders. De NVWA coördineert de ruiming in overleg met de betrokken nertsenhouders. Mochten nertsenhouders in deze tijd behoefte hebben aan psychosociale zorg, dan kunnen zij zich wenden tot de reguliere zorg. De NVWA kan hier eventueel ook bij adviseren.

10

Klopt het dat bedrijfsmatige diersectoren die nertsen, paarden, konijnen, parelhoenders, struisvogels, waterbuffels, herten, lama's en fazanten houden, niet participeren in het Diergezondheidsfonds en, zo ja, wat is de reden dat deze diersoorten hiervan zijn uitgezonderd en hoe rijmt u dit met uw ambitie om eventuele ruiming van de besmette nertsenhouderijen te financieren vanuit dit fonds?

Antwoord

De nertsensector heeft niet aan het diergezondheidsfonds (DGF) bijgedragen, aangezien er tot nu toe geen ziekten bij nertsen voorkwamen waarvoor de overheid kosten moest maken. Er is nu geen bevoegdheid voor een heffing. De bestrijdingskosten worden wel uit het DGF betaald en komen ten laste van de bijdrage van de overheid aan het DGF.

Het is niet mogelijk om op voorhand een heffing in te stellen voor uitbraken van nieuwe ziekten. In tegenstelling tot bekende ziekten zoals mond- en klauwzeer en varkenspest, is er niets te zeggen over de kans op een uitbraak en de gevolgen van een uitbraak. Dat is wel nodig om een plafondbedrag vast te kunnen stellen en vervolgens te kunnen heffen. Indien een nieuwe ziekte een structureel risico vormt en bijvoorbeeld door monitoring tot structurele kosten leidt, kan dat een goede reden zijn om via heffing de betreffende sector hieraan mee te laten betalen. Een sector heeft immers ook een eigen verantwoordelijkheid. Zo zijn de kosten voor bestrijding van Q-koorts destijds ook door de overheid betaald, maar worden de monitoringskosten nu deels uit de sectorbijdrage aan het DGF betaald. Zoals reeds toegezegd aan uw Kamer onderzoek ik of een bijdrage van de nertsensector aan het diergezondheidsfonds tot de mogelijkheden behoort. Daarbij geldt wel dat het heffen met terugwerkende kracht niet mogelijk is.

11

Indien nertsenfokkerijen niet participeren in het Diergezondheidsfonds, acht u het in het geval van een eventuele ruiming van de besmette nertsenhouderijen eerlijk dat financiering vanuit het Diergezondheidsfonds wordt ingezet, terwijl de nertsensector hier in tegenstelling tot andere dierhouders zelf geen financiële bijdrage aan heeft geleverd?

Antwoord

Ik verwijs naar ons antwoord op vraag 10.

12

Bent u bereid om deze vragen spoedig te beantwoorden gezien de maatschappelijke urgentie en de breed levende zorgen over de verspreiding van het coronavirus?

Antwoord

Ja.